

UCHWAŁA NR
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

z dnia 2024 r.

w sprawie podziału Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości

Na podstawie art. 18 pkt 19 lit. f ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2024 r., poz. 566) oraz art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2024 r., poz. 87), w związku z § 1 ust. 1 pkt 1 uchwały nr IV/83/24 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 15 lipca 2024 r. w sprawie zamiaru i przyczyn podziału Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości, Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwala, co następuje:

§ 1.

Z dniem 1 stycznia 2025 r. dokonuje się podziału Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości – samorządowej instytucji kultury, prowadzonej jako wspólna instytucja kultury przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Województwo Wielkopolskie, wpisanej do rejestru instytucji kultury, prowadzonego przez Województwo, pod numerem RIK-27, poprzez wyłączenie z tej instytucji oddziału pn. Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII, celem włączenia tej jednostki do Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie – instytucji kultury, dla której organizatorem jest Samorząd Województwa Wielkopolskiego, wpisanej do rejestru instytucji kultury, prowadzonego przez Województwo, pod numerem RIK-3.

§ 2.

Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII zachowuje przedmiot dotychczasowej działalności, jako muzeum martyrologiczne.

§ 3.

Wielkopolskie Muzeum Niepodległości przeniesie nieodpłatnie na rzecz Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie, zgodnie z zasadami przyjętymi w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 120 ze zm.), według stanu wykazanego w inwentaryzacji, która zostanie sporządzona na dzień 31 grudnia 2024 r.:

- 1) zobowiązania i wierzytelności związane z działalnością Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII;
- 2) wartości niematerialne i prawne oraz składniki mienia ruchomego związane z działalnością Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII, w tym znajdujące się w tej jednostce lub związane z jej działalnością muzealia, które zostaną przekazane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa z dnia 15 maja 2008 r. w sprawie warunków, sposobu i trybu przenoszenia muzealiów (Dz.U. z 2008 r. Nr 91, poz. 569).

§ 4.

Pracownicy Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości zatrudnieni w oddziale pn. Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII z dniem 1 stycznia 2025 r. staną się pracownikami Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie na podstawie art. 23¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1465 ze zm.).

§ 5.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Wielkopolskiego.

§ 6.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2025 r. i podlega publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Uzasadnienie do uchwały Nr
Sejmiku Województwa Wielkopolskiego
z dnia 2024 r.

Zgodnie z treścią art. 18 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej organizator może dokonać połączenia instytucji kultury, w tym instytucji kultury prowadzących działalność w różnych formach, lub podziału instytucji kultury. Ponadto treść art. 20 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy przewiduje, że podział instytucji kultury może również polegać na wyłączeniu z instytucji kultury wyodrębnionej jednostki lub jednostek organizacyjnych w celu włączenia ich do innej instytucji kultury.

Sejmik Województwa Wielkopolskiego 15 lipca 2024 r. podjął uchwałę nr IV/83/24 w sprawie zamiaru i przyczyn podziału Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości. Stosownie do treści § 2 tej uchwały, niezwłocznie po jej podjęciu (w trzecim tygodniu lipca 2024 r.) informacja o zamiarze i przyczynach podziału została podana do publicznej wiadomości. Ponadto, w treści uzasadnienia do uchwały zasygnalizowano, że przewiduje się, iż pierwsze decyzje dotyczące zmiany struktury Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.

W treści § 1 ust. 1 pkt 1 wyżej wymienionej uchwały, jako jedno z zamierzonych działań, wskazano wyłączenie z Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości oddziału pn. Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII, celem włączenia tej jednostki do Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie – instytucji kultury, dla której organizatorem jest Samorząd Województwa Wielkopolskiego, wpisanej do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez Województwo pod numerem RIK-3

Działanie to podyktowane jest potrzebą skupienia wątków martyrologicznych w ramach jednej instytucji kultury, która posiada już oddział pn. Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem. Dołączenie do tej struktury poznańskiego Muzeum Martyrologii Wielkopolan niewątpliwie uzupełni zakres działania tej instytucji, tym samym przyczyni się do zwiększenia jej potencjału, a przede wszystkim pozwoli na większą efektywność opieki nad wielkopolskimi krajobrazami pamięci oraz upamiętniania zdarzeń związanych z byłymi niemieckimi obozami zagłady.

Charakter prowadzonej w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Forcie VII działalności muzealnej polega przede wszystkim na opiece nad miejscem, gdzie Niemcy na początku października 1939 r. otworzyli pierwszy w okupowanej Polsce obóz koncentracyjny – Konzentrationslager Posen. Koreluje to z misją i wpisuje się w zakres działania Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie, obejmujący upamiętnienie zagłady i męczeństwa ofiar byłych niemieckich obozów, utworzonych na terenie województwa wielkopolskiego.

Przez cały okres funkcjonowania niemiecki nazistowski obóz w Forcie VII w Poznaniu zmieniał kilkakrotnie swoją nazwę. Początkowo nosił urzędową nazwę: Chef der Einsatzgruppe VI. Konzentrationslager-Posen, następnie: Geheime Staatspolizei. Staatspolizeileitstelle Posen. Übergangslager Fort VII. W 1941 r. zmieniono ją ostatecznie na Polizeigefängnis der Sicherheitspolizei und Arbeitserziehungslager Fort VII. W połowie 1942 r. władze niemieckie podjęły decyzję o przeznaczeniu fortu na potrzeby frontu wschodniego i przeniesieniu obozu w inne miejsce. Na jego lokalizację wybrano Żabikowo, które w okresie okupacji wchodziło w skład poznańskiej dzielnicy Junikowo (niem. nazwa Posen-Lenzingen). Z więźniów Fortu VII utworzono kolumny robocze, które rozpoczęły budowę nowego obozu. Od wiosny 1943 r. obóz w Żabikowie zaczął stopniowo przejmować więźniów z Fortu VII. Ostatni więźniowie Fortu VII zostali przeniesieni w kwietniu 1944 r. do nowego miejsca osadzenia. Wówczas pomieszczenia fortu przeznaczono na potrzeby zakładów Telefunken. Od wiosny 1943 r. do wiosny 1944 r. obozy w Forcie VII i Żabikowie były więc tożsamymi obozami, noszącymi wspólną nazwę – Polizeigefängnis der Sicherheitspolizei und Arbeitserziehungslager, mającymi tego samego komendanta oraz załogę obozową. Służyły również tym samym celom – bezwzględnej eksterminacji osadzonych tam więźniów. Warto również dodać, że obozem w Forcie VII, w chwili jego powstania, kierował SS-Obersturmführer Herbert Lange – od grudnia 1942 r. komendant pierwszego niemieckiego obozu natychmiastowej zagłady

Kulmhof w Chełmnie nad Nerem. Muzeum powstałe na terenie byłego obozu Kulmhof jest obecnie wyżej wspomnianym oddziałem Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie.

Administracyjne połączenie tych muzeów pozwoli na prowadzenie spójnej działalności edukacyjnej, badawczej i wystawienniczej, służącej upamiętnieniu męczeństwa osadzonych tam kobiet i mężczyzn. W każdej z tych placówek gromadzone są dzisiaj archiwalia, ikonografia, relacje, przedmioty osobiste więźniów osadzonych w Forcie VII i Żabikowie. Ponadto w Muzeum w Żabikowie prowadzona jest komputerowa baza więźniów, uwzględniająca także osadzonych w Forcie VII. Muzeum to m.in. odnalazło w niemieckich archiwach oryginalny film z okresu początków funkcjonowania obozu („Konzentrationslager Posen”) oraz opublikowało pracę dotyczącą załogi obozowej Fortu VII.

Uwzględniając powyższe, należy stwierdzić, że włączenie Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII do Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie pozwoli na bardziej adekwatną opiekę nad tym miejscem, a także wzmocni współpracę z właściwymi organami państwa, ciałami doradczymi, organizacjami pozarządowymi oraz zainteresowanymi środowiskami. Zakłada się także, że realizacja tego zamierzenia – dzięki skupieniu w jednym podmiocie zadań o podobnym, szczególnym charakterze – będzie skutkować zwiększeniem efektywności w zarządzaniu Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII.

W projekcie planu budżetu Województwa Wielkopolskiego na rok 2025 zaplanowane zostanie zmniejszenie budżetu Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości, a odpowiednie zwiększenie budżetu Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie o kwotę, która przeznaczona zostanie na finansowanie działalności Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII.

Uchwałą nr 520/2024 z dnia 22 sierpnia 2024 r. Zarząd Województwa Wielkopolskiego postanowił oddać w użyczenie na czas nieokreślony, stanowiącą własność Województwa Wielkopolskiego nieruchomość, znajdującą się w Poznaniu przy ul. Polskiej, zabudowaną budynkami Fortu VII, na rzecz Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie z przeznaczeniem na zadania statutowe tej instytucji kultury.

Przekazanie związanych z działalnością Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII składników mienia ruchomego, w tym znajdujących się w tej jednostce lub związanych z jej działalnością muzealiów, nastąpi na podstawie porozumienia, które zostanie zawarte pomiędzy Wielkopolskim Muzeum Niepodległości a Muzeum Martyrologicznym w Żabikowie. Podstawą wykreślenia przekazanych muzealiów z inwentarza Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości i wpisania ich do inwentarza Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie stanowić będzie protokół zdawczo-odbiorczy, o którym mowa w treści rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa z dnia 15 maja 2008 r. w sprawie warunków, sposobu i trybu przenoszenia muzealiów.

Uwzględniając powyższe, podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.